

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΛΕΚΚΑΣ

Τα τελευταία δέκα χρόνια έχει βρεθεί σε όλες τις περιοχές του πλανήτη, οι οποίες έχουν πληγεί από ισχυρούς σεισμούς. Από το Κόμπη στην Αρμενία και από τη Νικομήδεια στην Κόστα Ρίκα. Η δουλειά του δίπλα στα συνεργεία διάσωσης τού έχει δώσει την εμπειρία «να καταλαβαίνω πού υπάρχουν πιθανότητες να ανασυρθούν ζωντανοί και πού οι ελπίδες είναι ελάχιστες». Ως μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής Άμεσης Επέμβασης του ΟΑΣΠ, για την Αντιμετώπιση Φυσικών Καταστροφών, ο καθηγητής Γεωλογίας Ευθύμιος Λέκκας, μιλώντας δημοσίως για την επερχόμενη σεισμική δραστηριότητα, «εισέπραξε» εισαγγελική δίωξη «για διασπορά ψευδών ειδήσεων». Παρ' όλα αυτά, υποστηρίζει με θέρμη ότι «είναι προτιμότερο να έχεις ενημερωμένους πολίτες, παρά πολίτες εν αγνοία».

ΤΩΝ

Μαρίας Νταλιάνη
Εύης Ελευθεριάδου

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής με το ελληνικό συνεργείο διάσωσης στην Τουρκία, ο κ. Λέκκας είναι απορροφημένος στους χάρτες του. Μπροστά του τα ρήγματα, φαίνεται καθαρά πόσο κοντά βρίσκεται το ένα στο άλλο. «Επιτόπου διαπιστώσαμε ότι ολόκληρο το νότιο κομμάτι της Τουρκίας μετατοπίστηκε τρία μέτρα προς την Ελλάδα. Και από εκείνη τη στιγμή ξέραμε ότι θα ακολουθήσει σεισμική δραστηριότητα και στη χώρα μας».

Τρεις εβδομάδες μετά, ο σεισμός των 5,9 Ρίχτερ τον βρίσκει στην Αθήνα. Πώς αντιμετωπίζονται οι σεισμοί; «Με τη σωστή ενημέρωση του πολίτη», επιμένει το μέλος της επιτροπής του Τμήματος Αντιμετώπισης Φυσικών Καταστροφών του ΟΑΣΠ.

Πώς επιλέγετε τα στοιχεία που θα δώσετε στη δημοσιότητα εκείνες τις κρίσιμες ώρες κατά τις οποίες το φαινόμενο είναι ακόμα σε εξέλιξη και εκατομμύρια άνθρωποι βρίσκονται σε κατάσταση πανικού;
Προσπαθώ να πω την αλήθεια σε κάθε περίπτωση, γιατί πιστεύω ότι η καθαρή αλήθεια βοηθάει τον κόσμο, άσχετα αν είναι αρνητική. Στην Τουρκία μετά τον σεισμό οι άνθρωποι έμπαιναν στο σπίτι να πάρουν τα πράγματά τους. Έχεις καθήκον να τους πεις «μη», γιατί θα γίνουν κι άλλοι σεισμοί και είναι επικίνδυνο να ανεβείς στον 5ο όροφο ή να στέκεσαι κάτω από μια κολόνα που κρέμεται. Το τι και πώς θα το πεις, υπόκειται στην προσωπική σου δεοντολογία. Εγώ θα πω μέχρι εκεί που ξέρω ότι είναι κάτι βέβαιο ή με πολύ μεγάλη πιθανότητα να γίνει.

Σας κατηγορούν για διασπορά ψευδών ειδήσεων. Εμένα με διώκουν για μία δήλωση, η οποία όχι μόνο

δεν έβαζε τον πολίτη σε πανικό, αλλά αντίθετα τον πληροφορούσε άμεσα και με τον πιο τεκμηριωμένο τρόπο, γιατί ξέρουμε ότι ο ενημερωμένος πολίτης αντιμετωπίζει πολύ καλύτερα ένα πρόβλημα απ' ό,τι αυτός που έχει αγνοία. Αν επιλέξουμε να μη μιλήσουμε ή, ακόμα χειρότερα, να πούμε ψέματα, όπως έγινε στην Τουρκία με το αρχικό μέγεθος του σεισμού, χάνεται η εμπιστοσύνη του πολίτη απέναντι στο κράτος. Γι' αυτό, είναι σημαντικό να μιλάμε.

Με ποιον τρόπο ενημερώνεστε για τις εξελίξεις την ώρα του σεισμού;

Πρώτα μαθαίνεις το μέγεθος, που δεν λέει όμως τίποτα. Μπορεί ο μικρός σεισμός να φέρει μεγάλη καταστροφή. Στην Αθήνα, σε ορισμένες θέσεις, η ένταση ήταν 10 στη νέα κλίμακα EMS (τη νέα Ευρωπαϊκή Μακροσκοπική Κλίμακα που φθάνει μέχρι 12, στο 12 ισοπεδώνονται όλα). Στα Λιόσια και τις Αχαρνές είχαμε «9+» και στη Νέα Φιλαδέλφεια 8. Στον ΟΑΣΠ αυτό που είπα να γίνει άμεσα, ήταν να πετάξουν ελικόπτερα για να αποτυπώσουν την έκταση της καταστροφής, ώστε να κατευθύνουμε τα συνεργεία διάσωσης. Όταν είμαι στο έδαφος, με την εμπειρία που έχω αποκτάσει εδώ και δέκα χρόνια, μπορώ να καταλάβω πού υπάρχουν πιθανότητες να ανασύρουν ζωντανούς και πού οι ελπίδες είναι ελάχιστες.

Δεν σκέφτεστε εκείνη τη στιγμή κι αν τώρα εδώ εγκαταλείπω κάποιον που είναι ακόμα ζωντανός;

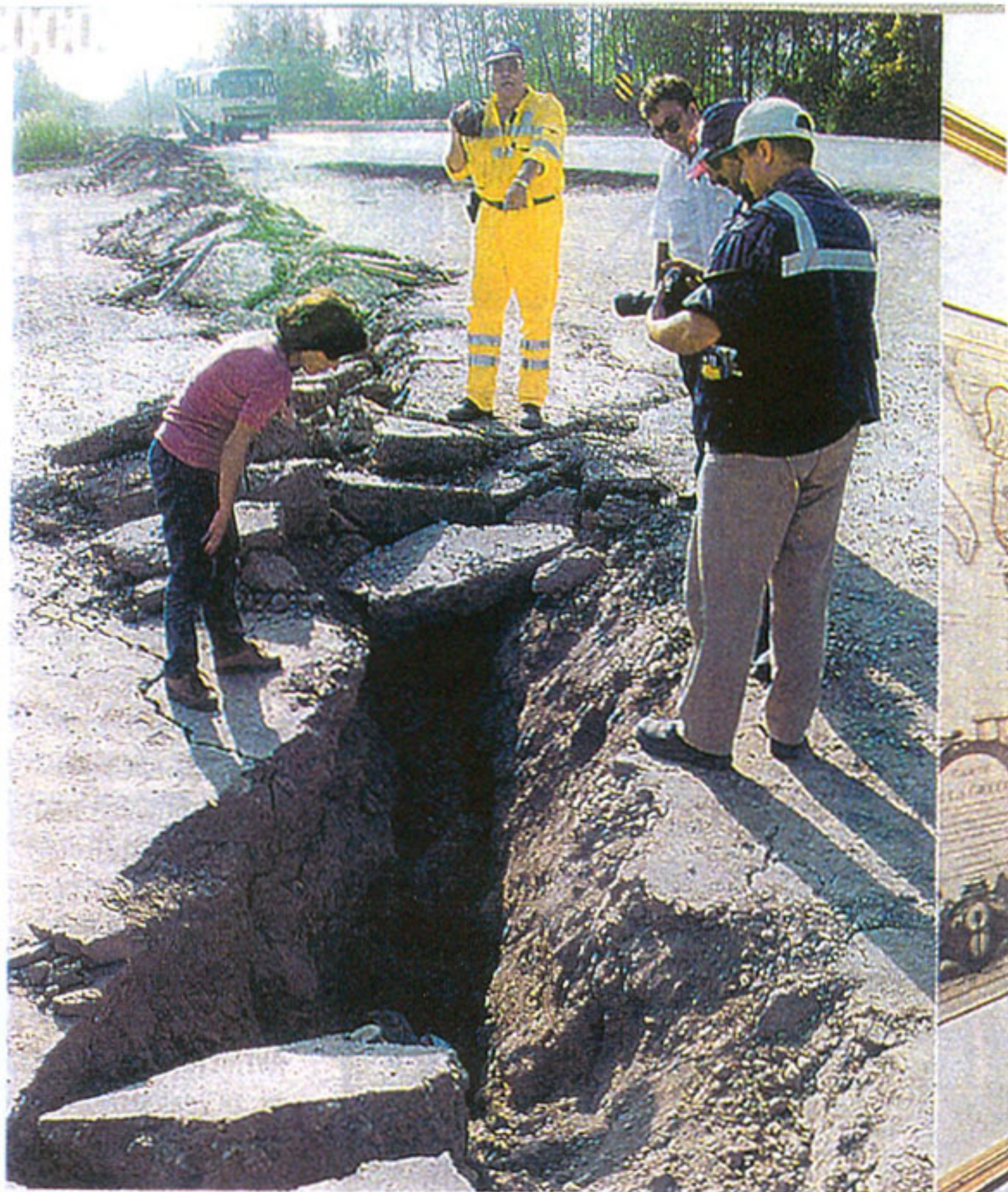
Όχι, δεν σκέφτεσαι έτσι. Σκέφτεσαι ότι εδώ μπορεί να είναι 100 και μπορείς να σώσεις έναν και εκεί 1.000, αλλά να μην μπορείς να σώσεις κανέναν. Βλέπεις από τη μορφή της κατάρρευσης αν έγιναν όλα σκόνη ή αν υπάρ-

χουν θύλακοι επιβίωσης και κάνεις τις επιλογές σου. Δεν γίνεται αλλιώς.

Ο Ευθύμιος Λέκκας σπούδασε και ενθουσιάστηκε επιστημονικά στη σκιά των καθηγητών Η. Μαρτιολάκου, Ι. Δρακόπουλου και Δ. Παπανικολάου. Από τη θεωρία και την αμιγσφαιρα του εργαστηρίου, ο ίδιος προτιμά να βρίσκεται εκεί που είναι «το ζουμί του σεισμού»: στις καταρρεύσεις, ψάχνοντας μαζί με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας διάσωσης ενδείξεις ζωής. Όσο για την πρόγνωση των σεισμών και το σύστημα ΒΑΝ, ο δρ Λέκκας είναι σαφής: «Ο καθηγητής Βαρώτσος είναι ένας πολύ ικανός επιστήμονας. Θεωρώ όμως ότι δημοσιοποίησε τα αποτελέσματα των ερευνών του πολύ πρόωρα χωρίς να είναι σε θέση να τα αξιολογήσει ο ίδιος, ενώ επίσης του καταλογίζω ως σφάλμα ότι έπαψε να συνεργάζεται με τους γεωλόγους».

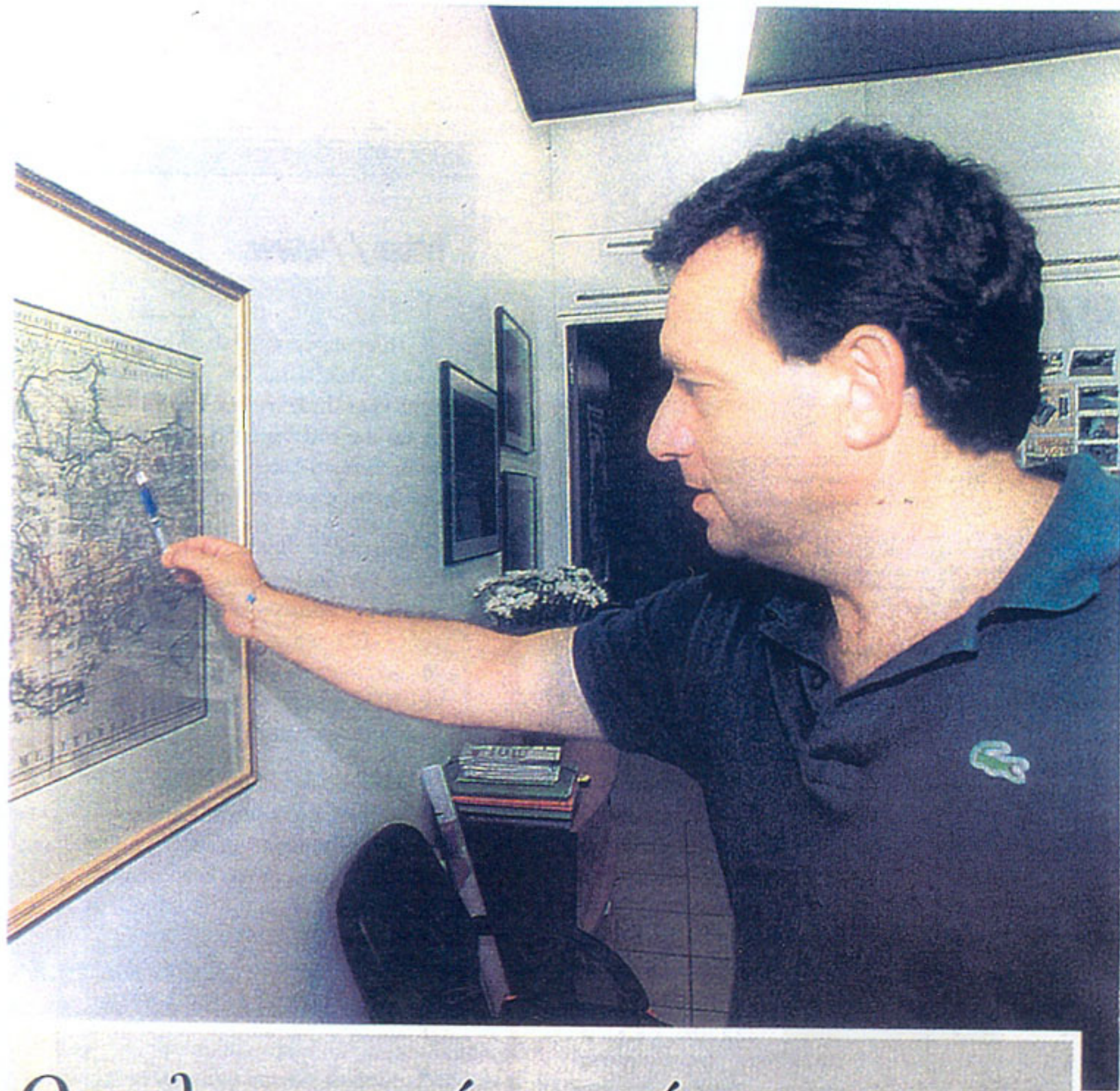
Τι ακριβώς κάνετε σε μια επιχείρηση διάσωσης;

Ουσιαστικά, ο ρόλος ο δικός μου δεν είναι του επιστήμονα που εκφέρει απόψεις, αλλά εντασσόμενος μέσα σε μια ομάδα που είναι εντεταλμένη να αντιμετωπίσει μια καταστροφή άμεσα και γρήγορα, πρέπει να κάνεις όλες τις δουλειές. Δεν μπορείς να στέκεσαι και να λες «εγώ δεν κάνω τίποτε άλλο». Σε μια ομάδα διάσωσης, οι τριάντα-σαράντα άνθρωποι που τη στελεκώνουν, γιατροί, πυροσβέστες, οδηγοί, σεισμολόγοι, γεωλόγοι, των τηλεπικοινωνιών, δρουν ομαδικά. Στο Ντινάρ έχω κουβαλήσει και ζεμπίλι με τα μπάτσα, προκειμένου να βρούμε μια κοπέλα κάτω από τα ερείπια. Δεν το θεωρώ ούτε υπομημητικό ούτε δευτερευούσης σημασίας. Έχω κουβαλήσει και φορείο και νεκρό. 🍌

Η ελληνική ομάδα, που πήγε στην Τουρκία, παρατηρεί την επιφανειακή εκδήλωση του ρήγματος το οποίο προκάλεσε τον καταστροφικό σεισμό του Αυγούστου

Οι πολίτες πρέπει να ξέρουν

Ο καθηγητής Ε. Λέκκας, βλέποντας τη μετακίνηση της Τουρκίας προς την Ελλάδα κατά τρία μέτρα, περίμενε την εκδήλωση σεισμών στον ελλαδικό χώρο

Ακαριαία η αντίδραση του κρατικού μηχανισμού στην Ιαπωνία

Στην Καλαμάτα έμαθε πώς είναι η κατάρρευση, δεν είχε ξαναδεί ποτέ του. Στην Κυλλήνη το '88 έμαθε πώς η γεωλογία επηρεάζει τα κτίρια. Το '92, στη Μήλο, πώς οι σεισμοί συμβαδίζουν με την ανθρώπινη δραστηριότητα και επηρεάζουν τα τεχνικά έργα. Το '95, στο Κόμπε, πήρε το βάπτισμα του πυρός σε ξένη χώρα με εμπειρία στη διαχείριση της κρίσης. «Εκεί ένιωσα φτωχός συγγενής». Στο τρίτο λιμάνι του κόσμου, με 12 εκατ. κατοίκους, έγινε σεισμός στις 5.31 το πρωί, με 6.000 νεκρούς. Επιχειρησιακά οι Ιάπωνες θεωρούνται οι πιο προηγμένοι στον κόσμο. «Μέσα σε πέντε λεπτά όλος ο κρατικός μηχανισμός παράτησε ό,τι έκανε και άρχισε να ασχολείται με τον σεισμό. Ελικόπτερα κατέγραφαν την έκταση της καταστροφής, ο πληθυσμός μετακινήθηκε εκεί όπου είναι προσοφασισμένο, υπήρχαν εφόδια και φυσικά τα συνεργεία διάσωσης έτρεξαν αμέσως».

«Χαρακτηριστικό είναι ότι η κυβέρνηση για την πρώτη αντιμετώπιση της καταστροφής χορήγησε ποσό πέντε φορές τον προϋπολογισμό της Ελλάδας, το οποίο είχε για τον σκοπό αυτό εξοικονομήσει από τον προηγούμενο προϋπολογισμό, και έχοντας το ίδιο για τον επόμενο χρόνο». Στα Γρεβενά έμαθε πώς να συνεργάζεται με τα κλιμάκια άλλων ομάδων στο πεδίο δράσης. Με τους ανθρώπους της ΕΜΑΚ και τους τοπικούς φορείς. «Εκεί είδα το μεγάλο κενό που υπάρχει στην πληροφόρηση των τοπικών αρχών. Ως μέλος της Επιστημονικής Ομάδας του ΟΑΣΠ έμαθα πώς το τοπικό συμβουλευτικό όργανο συνεδριάζει σε ένα κτίριο που είναι πάνω από ένα βενζινοστάσιο». Στο Αίγιο έμαθε πώς να συνεργάζεται και με τους ξένους. Στο Ντινάρ, πώς είναι η ελληνική αποστολή στο εξωτερικό. Στην Ιταλία, πώς είναι η «κυριλέ» αντιμετώπιση με χιλιάδες μηχανήματα, σκηνές, μέχρι και τάπητες για να μπαίνουν μέσα και να μην πατάνε στο χώμα. Τα πάντα με στυλ. Στην Κόστα Ρίκα το '94 ήταν μια τριτοκοσμική αντιμετώπιση, με μηδενικά μέσα. «Στα Άδανα πέρυσι ήταν μια δονκιχωτική αποστολή, πήγα μόνος μου γιατί δεν είχαν επιτρέψει στην ελληνική αποστολή να πάει, δεν είχαν δεχτεί ξένους».

Οι πληροφορίες πρέπει να μεταδίδονται προσεκτικά

«Οι φυσικές καταστροφές αποτελούν από τη φύση τους χαστικές καταστάσεις γι' αυτό και μόνο όσοι τις έζησαν από πολύ κοντά μπορούν να έχουν μία ακριβή εικόνα και εκτίμηση των ζημιών. Πολλές φορές όμως η εκτίμηση του αριθμού των θανάτων ή των τραυματιών και των ζημιών που προκλήθηκαν από μία φυσική καταστροφή περιέχει υπερβολή. Άλλο ένα πολύ συχνό φαινόμενο κατά τη διάρκεια της δράσης ενός καταστροφικού γεγονότος ή αμέσως μετά είναι οι φήμες. Αυτές συνήθως αφορούν ένα ή περισσότερα ακόλουθα, όπως την πιθανότητα ότι θα επακολουθήσει και άλλη παρόμοια καταστροφή πολύ σύντομα, ότι η μία καταστροφή θα ακολουθηθεί από κάποια άλλη εξίσου σοβαρή, όπως για παράδειγμα μία επιδημία, ή τέλος ότι το κράτος αποκρύπτει την πραγματική έκταση και σοβαρότητα των γεγονότων από τον κόσμο. Αυτές οι καταστάσεις αποδεικνύουν την ανάγκη συλλογής

ακριβών και αξιόπιστων πληροφοριών, οι οποίες πρέπει να διαδοθούν προσεκτικά στον Τύπο, τους επιζώντες και το ευρύτερο κοινό. Είναι επίσης σαφές ότι οι κρατικοί υπεύθυνοι, που έρχονται σε επαφή με τους πολίτες, αλλά και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης θα πρέπει να ενημερώνουν επακριβώς και αξιόπιστα αποφεύγοντας τις υπερβολές, ενώ δεν πρέπει να κάνουν καμία αναφορά στις φήμες. Η ιστορία έχει δείξει ότι αμέσως ύστερα από μία καταστροφή θα πρέπει να οριοθετείται η πληγείσα περιοχή και τα άτομα που συμμετέχουν στις αποστολές βοήθειας θα πρέπει να έχουν σαφείς οδηγίες για τη δράση τους και όχι να δρουν ατομικά. Επίσης, οι επισκέψεις επισήμων στις περιοχές που έχουν πληγεί από καταστροφές, χρησιμοποιώντας ιδιαίτερα μέσα μεταφοράς και ασφάλειας, δεν βοηθούν καθόλου το ηθικό των επιζώντων και γι' αυτό θα πρέπει να αποφεύγονται».

την αλήθεια για τον σεισμό